

Lausunto hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi

KH 220 §

Selostus: Pääministeri Juha Sipilän hallitus on linjannut 20.10. ja 7.11.2015 tekemillään päätöksillä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen uudistamisesta sekä perustettavien itsehallintoalueiden määrästä ja aluejaosta.

Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettävät kolme itsehallintoaluetta tukeutuen lailla säädettävän työnjaon mukaisesti vaativimmissa palveluissa muiden itsehallintoalueiden palvelurakenteisiin siten, että sosiaali- ja terveydenhuollossa on maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään.

Hallituksen rahoituksen uudistamista koskevan linjauksen mukaan kunnilla ei voi jatkossa olla merkittävää vastuuta sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Itsehallintoalueiden rahoitusta valmistellaan ensisijaisesti valtion rahoitusvastuun pohjalta, minkä lisäksi myös osittain alueiden omaan verotusoikeuteen perustuvaa ratkaisua selvitetään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, itsehallintoalueiden perustamista ja aluehallintouudistusta valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriön ja valtionvarainministeriön yhteisessä hankkeessa, jota hallinnoidaan teknisesti sosiaali- ja terveysministeriössä.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö pyytävät Manner-Suomen kunnilta, kuntayhtymiltä sekä muilta jakelussa mainituilta tahoilta lausunnot hallituksen linjauksista. Myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa. **Lausuntopyyntöön tulee vastata sähköisellä kyselyllä, jossa on kohdennettuja kysymyksiä hallituksen linjauksista.** Kyselyyn annettuja vastauksia on mahdollista perustella, minkä lisäksi kyselyyn on varattu runsaasti tilaa myös vapaamuotoiselle kommentoinnille.

Lausuntopyynnön materiaalit löytyvät Internet-osoitteesta:

<http://alueuudistus.fi/lausuntopyynnot>

Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. **Kuntia pyydetään ottamaan lausunnossaan kantaa siihen, minkä maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kunta katsoo kuuluvansa sekä perustelemaan kannanottonsa. Sen vuoksi kunnille osoitettu lausuntopyyntö on kohdistettu valtuustoille.** Itsehallintoalueeseen sijoittumista koskevaan kannanottoon suhtaudutaan

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet

Kunnanhallitus	Kokouspäivä
Kunnanhallitus	8.12.2015
Kunnanvaltuusto	13.1.2016
	26.1.2016

kunnan virallisena kantana, minkä vuoksi sitä koskevasta valtuuston päätöksestä tulee toimittaa päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön.

On mahdollista menetellä myös niin, että valtuusto ottaa kantaa ainoastaan sille osoitettuihin, itsehallintoalueeseen kuulumista koskeviin kysymyksiin ja toimittaa kannasta päätösasiakirjan STM:öön. Tällöin lausuntopyynnön muihin kysymyksiin voidaan ottaa kantaa muussa kunnan toimielimessä. Mikäli kunta katsoo, ettei sen ole tarpeen ottaa alueiden muodostumiseen virallista kantaa, lausuntopyyntöön voidaan vastata kokonaisuudessaan kunnan valitsemassa toimielimessä eikä päätösasiakirjan toimittaminen ole tällöin tarpeen. Annetut lausunnot otetaan huomioon hallituksen esityksen laatimisessa. Hallituksen esityksestä pyydetään lausunnot keväällä 2016.

Lausunnot pyydetään antamaan **28.1.2016 klo 16.15** mennessä. Annetut vastaukset ovat julkisia. Lausuntoyhteenvedossa otetaan huomioon vain määräaikaan sähköisesti saapuneet lausunnot.

Ministeriön virkamiesten taustamuistiossa on avattu tarkemmin aluejaon perusteita. Tämän mukaan keskeisimmät arviointikriteerit ovat:

- 1) perustuslain 19 §:n mukaisten riittävien ja yhdenvertaisten sosiaali- ja terveystalouden saatavuuden turvaaminen,
- 2) taloudellisesti tehokkaan ja kustannusvaikuttavan palvelujärjestelmän toteuttaminen siten, että sen avulla pystytään vastaamaan myös kestävyysvajeeseen sekä
- 3) kestävä ratkaisu alueellisesta itsehallinnosta, jolle voidaan antaa muitakin kuntien yhteistoiminnassa hoitavia tehtäviä sekä valtion aluehallinnon tehtäviä nykyisiä sektoriorganisaatioita ja hallinnon tasoja vähentäen.

Sote-palvelujen järjestämisestä samaisessa taustamuistiossa todetaan mm., että tarvitaan nykyisestä lainsäädännöstä osin poikkeavalla tavalla määriteltyjen uusien perustason vahvistamista, mutta peruspalveluiden sisältö on tarpeen uudistaa modernin integraatioajattelun mukaiseksi. Tästä näkökulmasta yleistä ja erityistä ei voida terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa ajatella erillisinä toimintoina vaan keskenään täysin integroituna osana asiakkaalle annettavaa palvelua. Usein tarvittavat palvelut olisi koottava peruspalveluiksi, jotka ovat asiakkaille heidän arjessaan käytännön tasolla saavutettavissa.

Taustamuistion mukaan tuotantotaloudellisesta näkökulmasta tehokkuutta parantaa asiakkaan tilanteen hyvä haltuunotto palveluketjun ensimmäisessä kontaktissa, mikä edellyttää terveydenhuollon puolella hyviä ammattihenkilön palveluita, lähellä tarjottavia erikoislääkärin konsultaatioita sekä sosiaalitoimen puolella osaavaa tilannearviointia ja toimivia matalan kynnyksen palveluita. Tämän mukaisesti ensimmäisen linjan perustason palveluita pitää vahvistaa

Kunnanhallitus	Kokouspäivä	
Kunnanhallitus	8.12.2015	
Kunnanvaltuusto	13.1.2016	
	26.1.2016	10

niin sosiaalitoimessa kuin terveydenhuollossa. Toimivat ensimmäisen linjan palvelut säästävät kustannuksissa, koska tarpeeton erityistason palveluiden ja erityisesti päivystyksen käyttö vähenee.

Muistiossa todetaan ikään kuin johtopäätöksenä, että kaikkien sote-palveluiden tulisi olla sisällöltään ja laadultaan sellaisia kuin sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö sekä alueen kuntien asukkaiden tarve edellyttävät. Palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä palvelujen käyttäjiä. Käyttäjälähtöinen palvelusuunnittelu ja päätöksenteko palvelukokonaisuuksista ja niiden käytännön toteuttamisesta on itsehallintoalueen demokraattisen päätöksenteon keskeisiä tehtäviä.

Yllä mainitulla perusteella todetaan, että 18 itsehallintoalueen määrä ja sote-järjestäminen 15 alueen puitteissa voisi olla toimiva kuntayhteyden ja läheisyyden näkökulmasta. Tämä edellyttää kuitenkin saumatonta itsehallintoalueen rajat ylittävää, saumatonta perustason ja erityistason palvelujen palveluketjua.

Kestävyysvajeeseen vaikuttamisessa erittäin tärkeä asia pitkällä tähtäimellä on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Aluejaon pitäisi luoda myös sille hyvät toiminnalliset puitteet ja hyödyntää nykyisiä yhteistyön ja kehittämisen rakenteita.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä monialaisen yhteistyön kannalta olennaisen tärkeää on säilyttää hyvä yhteys kuntiin. Tältä osin hallitus on arvioinut maakuntajaon ja maakunnallisten kehittämismallien lähtökohtaisesti antavan hyvälle kuntayhteistyölle parhaat lähtökohdat.

Hallituksen linjauksen mukaan (liite) osana uudistusta toteutetaan täydellinen asiakas- ja potilastiedon sekä ohjaustiedon integraatio. Itsehallintoalueiden tietohallinto ja sähköinen asiointi järjestetään siten, että se liittyy saumattomasti osaksi kansallista palveluväylää ja siihen liittyviä muita palveluita. Tietojärjestelmät toteutetaan siten, että tiedon ja tietojärjestelmien yhteentoimivuus yksityisen ja julkisen sektorin muiden tietojärjestelmien kanssa on varmistettu.

Osana uudistusta säädetään valinnanvapauslainsäädäntö, joka mahdollistaa, että asiakas valitsee itse palveluiden julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin tuottajan. Valinnanvapaus toteutetaan pääsääntönä perustasolla ja soveltuvin osin erikoistason sote-palveluissa. Tulevan valinnanvapausmallin tavoitteena on vahvistaa erityisesti perustason palveluita ja turvata nopea hoitoon pääsy.

Kunnanhallitus	Kokouspäivä
Kunnanhallitus	8.12.2015
Kunnanvaltuusto	13.1.2016
	26.1.2016

Yksi osa uudistusta on nykyisen monikanavaisen rahoituksen yksinkertaistaminen. Sekä valinnanvapauslainsäädännön, että rahoitusratkaisun valmistelu on alkanut marraskuussa 2015. Muutokset tulevat voimaan yhdessä sote-lainsäädännön kanssa 1.1.2019.

Hallituksen linjauksen mukaisesti itsehallintoalueista tulee monitoimialaisia. Niille osoitetaan seuraavat tehtävät:

- pelastustoimen tehtävät
- maakuntien liitoille kuuluvat alueuiden kehittämisen ja sen rahoituksen mukaan lukien EU:n ohjelmaperusteisen rahoituksen välittämisen tehtävät sekä alueellisen maankäytön suunnittelun tehtävät
- ELY-keskuksissa hoidettavat alueiden ja niiden elinkeinoelämän kehittämistehtävät mukaan lukien maaseutuelinkeinojen kehittämis- ja rahoitustehtävät
- mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto.

Itsehallintoalueiden rahoituksesta hallitus on linjannut, että kokonaisveroastetta ei saa nousta ja työn verotus ei saa kiristy millään tulotasolla. Sote-uudistuksen rahoitusta valmistellaan ensisijaisesti valtion rahoitusvastuuseen perustuvana ratkaisuna. Jatkossa arvioidaan myös alueen omaan verotusoikeuteen perustuva ratkaisu.

Lyhyesti yhteenvetona aluejakoratkaisu on sote-palveluiden osalta seuraava:

- itsehallintoalueita, joilla on ylimpänä päätöksentekuelimenä vaaleilla valittu valtuusto, on 18 maakuntajaon pohjalta
- sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu osoitetaan tarkemmin lailla siten, että palveluiden järjestäminen tapahtuu käytännössä 15 alueella. Lailla säädettyjen 3 itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Tässä tapauksessa kyseisten itsehallintoalueiden työnjaon perusteesta ja yhteistyövelvoitteesta säädetään suoraan laissa, jossa samalla säädetään yhteistyöhön velvoitettujen itsehallintoalueiden vaikutusmahdollisuuksista
- lailla määritellään laajan ympärivuorokautisen päivystyksen palveluita tuottavat yksiköt, sekä säädetään siitä, että itsehallintoalueiden tulee järjestämistehtävänsä täyttäessään tukeutua näihin
- näitä laajan ympärivuorokautisen päivystyksen sairaalayksiköitä (osaamiskeskuksia olisi 12

Seudullisessa tarkastelussa Savonlinnan kaupunki on tekemässä (14.12.) päätöksen suuntautumisesta Pohjois-Savoon. Ratkaisua perustellaan sote-palveluilla. Tämä kuitenkin edellyttää jatkossa nykyisen maakunnan ja tulevan

Kunnanhallitus	Kokouspäivä	
Kunnanhallitus	8.12.2015	
Kunnanvaltuusto	13.1.2016	
	26.1.2016	12

itsehallintoalueen vaihtoa. Tässä vaiheessa ei ole tietoa, miten valtioneuvostossa linjattaisiin näitä maakuntien vaihtopyrkimyksiä.

Sulkavan kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle (14.12.) Etelä-Savon maakunnan pohjalle rakentuvan itsehallintoalueen puolesta. Rantasalmen kannanotosta ei ole tietoa.

Savonlinnan ratkaisu tarkoittaa sitä, että Etelä-Savo ei todennäköisesti tule saamaan omaa sote-järjestämisoikeutta.

Tämän kokousasian liitteenä ja tausta-aineistona ovat mm. lausuntopyyntö, lausuntokysely (word-muodossa), hallituksen linjaus, perustelumuiotio, hallituksen rahoituslinjaus ja muuta tausta-aineistoa.

Lausuntokysely käsitellään kokouksissa word-muotoisena liitteenä, josta se siirretään sähköiseen webpropol-kyselypohjaan.

(Valmistelija kunnanjohtaja, kari.kuuramaa(at)enonkoski.fi, p. 044 345 3012)

Kunnanjohtajan päätösehdotus: Kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle, että kunnanvaltuusto hyväksyy asiassa liitteen mukaisen lausunnon.

Päätös: Kunnanhallitus päätti yksimielisesti, että asia siirretään päätettäväksi seuraavassa kokouksessa 12.1.2016.

KH 6 §

Kunnanjohtajan päätösehdotus: Kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle, että kunnanvaltuusto hyväksyy asiassa liitteen mukaisen lausunnon.

Päätös: Keskustelun aikana Jukka Kaasinen esitti pohjaesityksestä poikkeavasti, että lausuntokyselyn kohtaan 1. vastaus olisi Ei, eli ettei nykyinen maakuntajako olisi oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle. Kaasinen perusteli esitystään sillä, että näin olisi valtuustoryhmien välisessä yhteisneuvottelussa hänen mielestään sovittu. Kaasinen esitystä kannatti Anja Kuuramaa.

Puheenjohtaja totesi, että on esitetty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu esitys, joten asiasta on äänestettävä. Äänestystavaksi sovittiin nimenhuutoäänestys niin, että pohjaesitystä kannattavat sanovat Jaa ja Kaasisen esitystä kannattavat sanovat Ei.

Kunnanhallitus	Kokouspäivä	
Kunnanhallitus	8.12.2015	
Kunnanvaltuusto	13.1.2016	
	26.1.2016	13

Suoritetussa äänestyksessä annettiin neljä Jaa-ääntä (Huoman, Kautonen, Purhonen ja Pöllänen) ja kolme Ei-ääntä (Kaasinen, Kuuramaa A. ja Laitinen).

Puheenjohtaja totesi, että pohjaesitys on hyväksytty hallituksen päätökseksi.

KV 4 §

Valtuustolle toimitetaan lausuntopyyntökysely

Päätös: Keskustelun aikana Anja Kuuramaa esitti pohjaesityksestä poikkeavasti, että kohtaan yksi vastataan Ei, eli ettei nykyinen maakuntajako ole oikea peruste itsehallintoalueen muodostamiselle. Teija Rönkkö ja Lauri Niiranen kannattivat Anja Kuuramaan esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että on tehty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu esitys, asiasta tulee äänestää.

Äänestystavaksi hyväksyttiin nimenhuutoäänestys niin, että ne, jotka kannattavat pohjaesitystä, sanovat jaa, ja ne, jotka kannattavat Anja Kuuramaan esitystä, sanovat ei.

Suoritetussa äänestyksessä annettiin viisi jaa-ääntä ja 12 ei-ääntä.

Puheenjohtaja totesi, että Anja Kuuramaan esitys on tullut valtuuston päätökseksi.

Kohta kaksi muutettiin valtuuston yksimielisellä päätöksellä kuulumaan seuraavasti:

Maakuntajako ei sosiaali- ja terveystaloudessa Enonkosken kannalta ole tarkoituksenmukainen. Etelä-Savon maakunta on väestöpohjaltaan pieni ja väestökehitys negatiivinen sekä huoltosuhde huononee entisestään, joten emme resurssien pienuuden takia pysty järjestämään tulevaisuudessa Sote-palveluita.

Seudun väestö hyötyisi maakuntaa laajemmasta, yhtenevästä itsehallinto- ja Sote-alueesta. Erityisen tärkeänä Enonkoski pitää lähipalveluiden säilymistä nykyisessä ja toteutetussa palvelurakennemuutoksen muodossa. Se edellyttää hyvää yhteistyötä kaikkien alueen keskussairaaloitten kanssa.

Kohtaan kolme Lauri Niiranen esitti, että siihen vastataan Pohjois-Karjala. Esitystä ei kuitenkaan kannatettu.

Anja Kuuramaa esitti kohtaan kolme, että Etelä-Savo ja Pohjois-Savo muodostaisivat yhteisen maakunnan. Marja Laitinen, Teija Rönkkö ja Keijo Männynsalo kannattivat Anja Kuuramaan esitystä.

Kunnanhallitus	Kokouspäivä	
Kunnanhallitus	8.12.2015	
Kunnanvaltuusto	13.1.2016	
	26.1.2016	14

Puheenjohtaja totesi, että on tehty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu esitys, niin asiasta tulee äänestää.

Äänestystavaksi hyväksyttiin nimenhuutoäänestys niin, että ne, jotka kannattavat pohjaesitystä, sanovat jaa, ja ne, jotka kannattavat Anja Kuuramaan esitystä, sanovat ei.

Suoritettussa äänestyksessä annettiin seitsemän jaa-ääntä, yhdeksän ei-ääntä ja yksi tyhjä.

Puheenjohtaja totesi, että Anja Kuuramaan esitys tuli valtuuston päätökseksi.

Valtuusto päätti yksimielisesti Anja Kuuramaan esityksestä muuttaa perustelut kohtaan neljä kuulumaan seuraavasti:

Teemme jo nyt paljon yhteistyötä esim. aluehälytys, ensihoito, palo- ja pelastuspalvelu, erikoissairaanhoido ja hallinto-oikeus jne. Järkevää olisi hallinnon olla yhteneväinen entisen ja uusien suunniteltujen tehtävien osalta, johon Sote olennaisesti kuuluu.

Kohdassa viisi Anja Kuuramaa esitti, että Sote-palvelut järjestetään 12 alueella. Esitystä ei kannatettu.

Kohtaan kuusi valtuusto päätti yksimielisesti lisätä kriteereihin jo esitettyjen lisäksi seuraavaa:

- väestömäärä ja sen ennustettu kehitys
- huoltosuhde ja sen ennustettu kehitys.

Valtuusto päätti yksimielisesti Lauri Niiranen esityksestä, että kohdasta seitsemän poistetaan seuraavat lauseet:

Hankalien liikenneyhteyksien takia matka-aika kuntakeskuksesta Joensuuhun on kuitenkin samaa luokkaa kuin Mikkeliin.

Kunnasta ei ole suoria liikenneyhteyksiä Joensuuhun tai Kuopioon.

Savonlinnan kautta kulkemalla pääsee, jolloin taas Savonlinnasta matka Mikkeliin on lyhin.

Kohtaan kahdeksan valtuusto päätti yksimielisesti Anja Kuuramaan esityksestä vastata Kyllä.

Kohdan yhdeksän valtuusto päätti yksimielisesti Anja Kuuramaan esityksestä kuulumaan: Pohjois-Savo on Enonkosken kannalta järkevin ratkaisu niin itsehallinto- kuin Sote-alueeksi, koska Pohjois-Savo tulee saamaan Sote-alueen, jolla voidaan toteuttaa Sote-integraatio.

Muilta osin valtuusto hyväksyi lausunnon.